

Neighborhood Community Gardens and the Cultural and Economic Resilience of Migrants: A Comparative Study of Yazd and Melbourne

Farzad Mohammadi *

Postdoctoral Researcher, Department of Architecture, Faculty of Architecture and Urbanism, Imam Khomeini International University (IKIU), Qazvin, Iran.

Mahdi Zandieh

Professor, Department of Architecture, Faculty of Architecture and Urbanism, Imam Khomeini International University (IKIU), Qazvin, Iran.

1. Introduction

Migration to cities has created economic and cultural challenges for both host and migrant communities. Migrants face job insecurity, high living costs, social isolation, and difficulties in preserving their cultural identity. In Iran, drought, legal pressures on migrants, and labor market discrimination further exacerbate these issues. Neighborhood community gardens are small green spaces collectively managed by residents, including both migrants and locals, and can reduce vulnerability while strengthening local economies. These spaces have productive and participatory functions and are often established on vacant lots or private courtyards. Research shows that such gardens contribute to resilience in two ways: economic (reducing market dependence, saving costs, generating supplementary income) and cultural (preserving traditional foods, transmitting knowledge, enhancing a sense of belonging). Most existing studies are single-site, and direct comparisons between the Global North and South remain rare. In the North, gardens tend to be formal, institutional, and education-oriented; in the South, they are more informal, survival-based, and livelihood-focused. This study compared two contrasting cases: Fahadan in Yazd (informal model) and CERES in Melbourne (formal model).

The novelty of this research lay in three aspects: first, it presented the first comparative study between Iran and Australia on community gardens and migrant resilience; second, it integrated economic and cultural dimensions within a single analytical framework; and third, it offered a locally tailored policy model for application in Iran's historic and migrant-receptive neighborhoods.

* Corresponding Author: Farzad.mohammadi6698@iau.ir

How to Cite: Mohammadi, F; Zandieh, M . (2026). Neighborhood Community Gardens and the Cultural-Economic Resilience of Migrants: Yazd and Melbourne in Comparison, *Journal Urban and Regional Development Planning*, 11 (38), 51-84.

Research Question

What roles and context-specific mechanisms did neighborhood community gardens play in enhancing the cultural and economic resilience of native and migrant communities in two distinct contexts: Fahadan in Yazd (informal) and CERES in Melbourne (formal-institutional)?

2. Literature Review

Resilience is defined as the capacity of social-ecological systems to withstand disturbances and adapt. In migration studies, it encompasses two key dimensions: economic resilience (reducing livelihood vulnerability, diversifying income sources, saving) and cultural resilience (preserving identity, transmitting knowledge, strengthening place attachment). Social capital, particularly bonding and bridging capital, links these two dimensions. Theories of participation and spatial justice emphasize equal access to urban resources such as land and water for migrant groups. In developed countries, formal gardens focus on sustainability education and mental health; in the Global South, they are mostly survival-oriented and adaptive. In Iran, while the role of traditional gardens in historic contexts has been emphasized, urban planning has largely overlooked community gardens as a community-centered strategy.

3. Methodology

This applied research adopted a mixed-methods (quantitative and qualitative) approach. Data were collected from 101 users (54 from Yazd, 47 from Melbourne) in December 2025 using an online questionnaire (five-point Likert scale for resilience dimensions, WHO-5 for psychological well-being, plus two open-ended questions). Validity was confirmed by four experts (CVI = 0.88). Reliability was calculated using Cronbach's alpha (resilience = 0.86; WHO-5 = 0.91). Quantitative analysis included descriptive statistics, t-tests, ANOVA, Pearson correlation, and regression. Qualitative analysis followed thematic analysis in six stages, with peer debriefing yielding 87% agreement.

4. Results

Mean resilience scores were high in both sites (Yazd: 4.48; Melbourne: 4.46), though differences were observed. In Yazd, items "access to traditional food" (4.65) and "improved food security" (4.61) scored higher. In Melbourne, "participation despite barriers" (4.43), "impact of barriers" (4.36), and psychological well-being (20.8 vs. 18.2) were more prominent. Regression identified well-being as the strongest predictor of resilience. Factor analysis extracted three factors (sociocultural, economic, mental health), explaining 68.4% of the variance. Thematic analysis revealed four themes: economic survival (42% in Yazd), preservation of traditional identity (31% in Yazd), sustainability learning and intercultural integration (38% in Melbourne), and reduced isolation (29% in both).

5. Discussion

Community gardens enhanced resilience in both contexts, but mechanisms were context-dependent. In Yazd, the survival-based, adaptive function operated through

food provision, cost reduction, and reproduction of local knowledge (bonding capital). In Melbourne, the formal structure transformed gardens into spaces for organized learning, intercultural exchange, and psychological well-being (bridging capital). Differences in well-being and participation indicated that institutional support and removal of legal-financial barriers directly affected resilience quality. The predominance of internal migration in Yazd versus international migration in Melbourne suggested that policies should be differentiated according to migration patterns. Results aligned with the study's multilevel model emphasizing feedback loops across macro, meso, and micro levels.

6. Conclusion

Community gardens were effective yet context-sensitive tools for strengthening resilience in local and migrant communities. For policymaking in Iran, three key implications emerged: (1) removing participation barriers through urban agriculture facilitation offices, (2) focusing on psychological well-being through regular group activities, and (3) differentiating policies based on migration patterns (e.g., in cities with internal migration, strengthening bonding capital and indigenous knowledge). Future longitudinal and comparative studies with other Global South countries would further validate and refine this model.

Acknowledgments

This article is derived from a postdoctoral project at Imam Khomeini International University (Contract No. 270599/1/D). The authors sincerely thank all participants who completed the questionnaires.

Conflicts of Interest

The authors declare no conflicts of interest.

Keywords: Cultural and Economic Resilience, Migrants, Neighborhood Community Gardens, Comparative Study, Social Capital.

باغچه‌های اشتراکی محله‌ای و تاب‌آوری فرهنگی و اقتصادی مهاجران: تطبیق یزد و ملبورن

پژوهشگر پسادکتری گروه معماری، دانشکده معماری و شهرسازی،
دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)، قزوین، ایران.

فرزاد محمدی *

استاد گروه معماری، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه
بین‌المللی امام خمینی (ره)، قزوین، ایران.

مهدی زندیه

چکیده

باغچه‌های اشتراکی محله‌ای قابلیت بالایی برای تقویت تاب‌آوری اقتصادی و فرهنگی جوامع مهاجر و میزبان دارند. این پژوهش با رویکرد تطبیقی، کارکردهای این فضاها را در دو بستر متفاوت فهادان یزد (الگوی غیررسمی) و CERES ملبورن (الگوی رسمی - نهادی) بررسی کرده است. مطالعه با روش ترکیبی (کمی و کیفی) و مشارکت ۱۰۱ کاربر (۵۴ یزد، ۴۷ ملبورن) انجام و داده‌ها با پرسشنامه استاندارد (لیکرت و WHO-5) و تحلیل تماتیک گردآوری شد. میانگین تاب‌آوری در هر دو سایت بالا بود (۴/۴۸ یزد، ۴/۴۶ ملبورن)، اما تفاوت‌ها معنادار بود: در یزد، «دسترسی به غذای سنتی» و در ملبورن، «مشارکت باوجود موانع» و «رفاه روانی» برجسته‌تر بودند. تحلیل کیفی چهارتم اصلی را نشان داد: بقای اقتصادی (۴۲٪ در یزد)، حفظ هویت سنتی (۳۱٪ در یزد)، یادگیری پایداری و ادغام بین فرهنگی (۳۸٪ در ملبورن) و کاهش انزوا (۲۹٪ در هر دو سایت). رفاه روانی قوی‌ترین پیش‌بین تاب‌آوری بود ($p < 0/001$, $\beta = 0/58$). نتایج بر ضرورت بومی‌سازی مدل‌های رسمی باغچه‌های اشتراکی در ایران با تأکید بر زمینه‌های اقلیمی و فرهنگی تأکید دارد. نتایج پژوهش می‌تواند در تدوین سیاست‌های بازآفرینی شهری مبتنی بر مشارکت اجتماعی و تقویت اقتصاد محلی در بافت‌های تاریخی و مهاجرپذیر ایران به کار گرفته شود.

واژه‌های کلیدی: تاب‌آوری اقتصادی و فرهنگی، مهاجرت، باغچه‌های اشتراکی محله‌ای، مطالعه تطبیقی، سرمایه اجتماعی.

مقدمه

مهاجرت گسترده به شهرها، چالش‌های اقتصادی و فرهنگی برای یکپارچگی جوامع میزبان و مهاجر ایجاد کرده است. مهاجران با ناامنی شغلی، هزینه‌های بالای معیشت، انزوای اجتماعی و دشواری حفظ هویت فرهنگی مواجه‌اند (Ramburn et al., 2023; Wu et al., 2018). در ایران، این مسائل با خشکسالی مزمن، فشارهای قانونی بر مهاجران (به‌ویژه افغانستانی) و تبعیض در بازار کار تشدید می‌شود (جانزاده، ۱۳۹۹؛ فصیحی و پریزادی، ۱۴۰۲). در چنین شرایطی، فضاهای سبز مشترک می‌توانند بستری برای کاهش آسیب‌پذیری و تقویت اقتصاد محلی فراهم آورند.

در این پژوهش، «باغچه اشتراکی محله‌ای» به فضای سبز کوچک مقیاسی اطلاق می‌شود که توسط گروهی از ساکنان یک محله (شامل مهاجران و بومیان) به طور جمعی مدیریت می‌شود و هدف اصلی آن تأمین بخشی از نیازهای غذایی، حفظ سنت‌های کشاورزی و تقویت تعاملات اجتماعی است. این فضاها با بوستان‌های عمومی شهری تفاوت دارند: اولاً کاربری تولیدی (نه صرفاً زیبایی‌شناختی) دارند، ثانیاً مالکیت و تصمیم‌گیری در آنها مشارکتی است، و ثالثاً اغلب در زمین‌های بایر یا حیاط‌های خصوصی یا نیمه‌خصوصی شکل می‌گیرند (Akbari & Akhondzardini, 2021).

پژوهش‌های جهانی نشان داده‌اند که باغچه‌های اشتراکی از دو بعد به تاب‌آوری کمک می‌کنند: اقتصادی (کاهش وابستگی به بازار، صرفه‌جویی، درآمد جانی) و فرهنگی (حفظ غذاهای سنتی، انتقال دانش بین‌نسلی، تقویت حس تعلق) (Luetz & Beaumont, 2019; Clarke et al., 2023). اما بیشتر این مطالعات تک‌مکانی هستند و مقایسه مستقیم بین کشورهای شمال و جنوب جهانی نادر است (Gray et al., 2020). در کشورهای شمال (مانند استرالیا)، باغچه‌ها اغلب رسمی، نهادی و با تأکید بر آموزش پایداری طراحی می‌شوند، در حالی که در جنوب جهانی (مانند ایران) ماهیتی غیررسمی، بquamحور و معیشتی دارند.

این پژوهش دو نمونه متضاد را مقایسه می‌کند: محله تاریخی فهادان در یزد (نمونه الگوی غیررسمی) و مرکز CERES در ملبورن (نمونه الگوی رسمی و نهادی). هدف اصلی، پاسخ به این پرسش است: باغچه‌های اشتراکی محله‌ای در این دو بستر متفاوت چه نقش‌ها و مکانیسم‌های زمینه‌مندی در تقویت تاب‌آوری اقتصادی و فرهنگی جوامع بومی و مهاجر ایفا می‌کنند؟ نوآوری مقاله در سه چیز است: نخست، اولین مطالعه تطبیقی ایران و استرالیا در این حوزه؛ دوم، تلفیق ابعاد اقتصادی و فرهنگی در یک چارچوب واحد؛ سوم، ارائه مدل سیاستی بومی‌سازی شده برای بافت‌های تاریخی ایران.

شکل ۱- نمایی از باغچه‌های اشتراکی در دو سایت مطالعه.

(منابع تصاویر: ویکی‌پدیا / سایت CERES)

شکل (۱). نمایی از باغچه‌های اشتراکی را در دو سایت مورد مطالعاتی نشان می‌دهد. (راست) باغچه‌های حیاطی در محله فهادان یزد: نمونه‌ای از الگوی غیررسمی و خودجوش که در دل بافت تاریخی و با بهره‌گیری از سیستم سنتی قنات شکل گرفته است. (چپ) مرکز CERES ملبورن: نمایانگر الگوی رسمی و نهادی با ساختار آموزشی، کشاورزی ارگانیک و برنامه‌های منظم. این تضاد بصری، تفاوت‌های بنیادین در حکمروایی، دسترسی به منابع و کارکردهای اجتماعی و فرهنگی دو سایت را به تصویر می‌کشد.

پیشینه پژوهش

چارچوب نظری

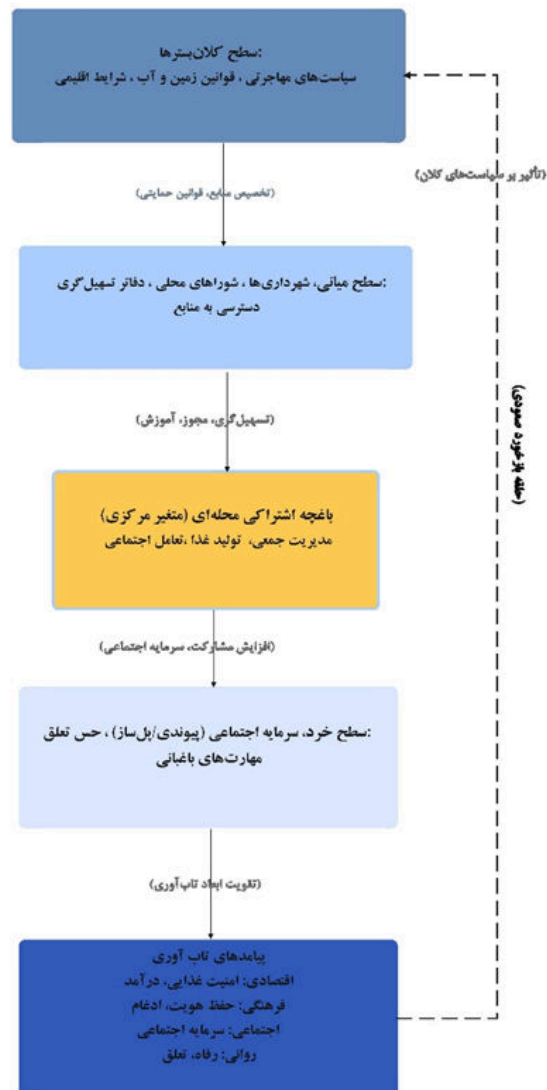
تاب‌آوری به ظرفیت سیستم‌های اجتماعی یا اکولوژیک برای تحمل اختلال‌ها، سازگاری و حفظ عملکردهای اساسی اطلاق می‌شود (Zanotti et al., 2020). در حوزه مهاجرت و برنامه‌ریزی شهری، این مفهوم دو بعد کلیدی دارد: تاب‌آوری اقتصادی که بر کاهش آسیب‌پذیری معیشتی، تنوع‌بخشی منابع درآمدی، صرفه‌جویی هزینه‌ای و دسترسی به بازارهای غیررسمی تمرکز دارد و تاب‌آوری فرهنگی که بر حفظ و بازتولید هویت جمعی، انتقال دانش بین‌نسلی و تقویت حس تعلق مکانی در برابر فشارهای یکسان‌سازی تأکید می‌کند (Adger, 2000; Berkes & Ross, 2013).

سرمایه اجتماعی نقشی حیاتی به‌عنوان پل ارتباطی بین این دو بعد ایفا می‌کند؛ شبکه‌های مبتنی بر اعتماد و هنجارهای همکاری، اشتراک‌گذاری منابع اقتصادی را ممکن ساخته و پیوندهای هویتی را مستحکم می‌کنند (Aldrich & Meyer, 2015; Putnam, 2000). در اینجا است که نظریه‌های مشارکت و نظریه‌های سرمایه اجتماعی (دو مفهوم پیوند^۱ و پل‌سازی^۲) اهمیت می‌یابند (Putnam, 2000; Arnstein, 2015)؛ زیرا این فضاها بستری برای کنش جمعی و تقویت شبکه‌های محلی فراهم می‌آورند. همچنین، مفهوم عدالت فضایی^۳ در زمینه دسترسی به منابع شهری مانند: زمین و آب، به‌ویژه برای گروه‌های مهاجر بسیار حائز اهمیت است (Fainstein, 2016).

بااین‌حال، نقدهای اخیر بر این چارچوب‌ها تأکید دارند که تمرکز بیش از حد بر تاب‌آوری فردی و جامعه‌ای می‌تواند مسئولیت ساختارهای سیاسی ناعادلانه، تبعیض ساختاری و نهادهای آسیب‌زا را کم‌رنگ کند (Onyango et al., 2025; Zanotti et al., 2020)؛ بنابراین، تحلیل حاضر ضمن بهره‌گیری از این چارچوب، بر بسترهای سیاسی و حقوقی، اقلیمی و فرهنگی تأکید دارد؛ بسترهایی که در بافت‌های تاریخی ایران مانند: محله

1. bonding social capital
2. bridging social capital
3. spatial justice

فهادان یزد با محدودیت‌های شدید آب و دسترسی مهاجران همراه است. چارچوب شماتیک پژوهش شامل سطوح کلان، میانی و خرد در شکل (۲) نمایش داده شده است.

شکل ۲. چارچوب مفهومی پژوهش با تأکید بر موقعیت باغچه اشتراکی به عنوان مداخله اصلی در

سطوح خرد و میانی.

(منبع: نگارندگان، ۱۴۰۴)

شکل (۲) مدل تاب‌آوری را به صورت یک فرایند پویا و چندسطحی نشان می‌دهد که در سه سطح کلان (سیاست، اقلیم، قوانین)، میانی (مدیریت، دسترسی به منابع) و خرد (سرمایه‌های فردی، مشارکت) عمل می‌کند. پیامدهای تاب‌آوری در ابعاد اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و روانی از طریق حلقه‌های بازخورد، سازوکارهای میانی و حتی بسترهای کلان را تقویت می‌کنند.

حلقه‌های بازخورد: این حلقه‌ها نشان‌دهنده تأثیر متقابل سطوح مختلف بر یکدیگرند. برای مثال، افزایش سرمایه اجتماعی در سطح خرد (ناشی از مشارکت در باغچه) می‌تواند به تقاضای اجتماعی برای تغییر قوانین و تخصیص منابع بیشتر در سطح کلان بینجامد (بازخورد صعودی). در مقابل، تصویب قوانین حمایتی در سطح کلان، دسترسی به منابع را در سطح میانی آسان‌تر کرده و مشارکت شهروندان را در سطح خرد افزایش می‌دهد (بازخورد نزولی). این پویایی، مدل را از یک چارچوب ایستا به فرایندی تطبیقی و زنده تبدیل می‌کند.

نقش نهادهای محلی: در سطح میانی، نهادهایی مانند شهرداری‌ها، شوراهای محلی، سازمان‌های مردم‌نهاد و تعاونی‌های محلی نقش واسطه را بین سیاست‌های کلان و کنشگران خرد ایفا می‌کنند. این نهادها با تسهیل دسترسی به زمین، آب، مجوزها و آموزش‌های فنی، بستر لازم برای موفقیت باغچه‌های اشتراکی را فراهم می‌آورند. همچنین، توانایی این نهادها در میانجی‌گری تعارضات و ایجاد شبکه‌های همکاری، نقش کلیدی در پایداری این فضاها دارد.

عدالت اجتماعی و دسترسی به منابع: از منظر عدالت فضایی، توزیع عادلانه منابعی مانند: زمین قابل کشت، آب و حمایت‌های نهادی میان گروه‌های مختلف اجتماعی (به‌ویژه مهاجران و اقشار کم‌درآمد) یکی از شاخص‌های اصلی موفقیت باغچه‌های اشتراکی است. مدل مفهومی پژوهش تأکید می‌کند که بدون تضمین دسترسی عادلانه به این منابع در سطح میانی، دستیابی به پیامدهای تاب‌آوری در سطح خرد (به‌ویژه برای گروه‌های

آسیب‌پذیر) امکان‌پذیر نخواهد بود؛ بنابراین، هرگونه سیاست‌گذاری در این حوزه باید با رویکردی عدالت‌محور طراحی و اجرا شود.

پیشینه تجربی

مطالعات تجربی نشان می‌دهند که باغچه‌های اشتراکی محله‌ای نقش مهمی در تقویت تاب‌آوری جوامع ایفا می‌کنند، اما تفاوت‌های زمینه‌ای چشمگیری میان شمال و جنوب جهانی مشاهده می‌شود. در کشورهای توسعه‌یافته شمال جهانی (مانند: کانادا و استرالیا)، این فضاها معمولاً رسمی و نهادی هستند و بر آموزش مفاهیم پایداری، بهبود سلامت روانی، افزایش انسجام اجتماعی و ایجاد اشتغال سبز تمرکز دارند (Luetz & Beaumont, 2019; Onyango et al., 2025). برای نمونه، باغچه‌های جمعی در کانادا به کاهش ناامنی غذایی فرهنگی و تقویت سرمایه اجتماعی کمک کرده و تاب‌آوری روانی را شهروندان را در مواجهه با بحران‌ها بهبود بخشیده‌اند (Joshi & Wende, 2022).

در مقابل، در کشورهای جنوب جهانی و شهرهای در حال توسعه، باغچه‌ها بیشتر جنبه بقا و انطباقی دارند؛ این فضاها عمدتاً پاسخگوی نیازهای فوری معیشتی، امنیت غذایی و اقتصاد غیررسمی هستند، اما در عین حال با موانع اقلیمی، حقوقی و تبعیض‌آمیز مواجه‌اند (Kanosvamhira & Shade, 2025; Taguchi & Santini, 2019; Zhang et al., 2019). جالب اینجاست که همین فضاها غیررسمی گاهی به «آزمایشگاه‌های زنده بین فرهنگی» تبدیل می‌شوند که دانش بومی مهاجران و دانش محلی را ترکیب کرده و راهکارهای پایدار محلی خلق می‌کنند (Giménez et al., 2024).

در ایران، ادبیات مرتبط محدودتر است؛ اما بر نقش باغچه‌های سنتی در بافت‌های تاریخی تأکید دارد. پژوهش‌ها نشان می‌دهند که این فضاها به حفظ الگوهای فرهنگی، کاهش آسیب‌پذیری اقتصادی خانوارها و تقویت اقتصاد محلی به‌ویژه در میان جوامع محلی و مهاجرپذیر کمک می‌کنند (طاهره و مریم، ۱۴۰۰؛ فصیحی و پریزادی، ۱۴۰۲؛ قهرمانی و نوری، ۱۴۰۴). با این حال، تجارب ارزشمندی در ایران مانند: باغ‌های حیاطی

سنتی یزد، بهره‌گیری از سیستم قنات برای آبیاری، و کشت محصولات بومی در فضاهای خصوصی و نیمه‌خصوصی وجود دارد که می‌توانند به‌عنوان الگوهایی مؤثر برای توسعه باغچه‌های اشتراکی محله‌ای باشد (Omidvari, 2021; Akbari & Akhondzardini, 2022). این شیوه‌ها که ریشه در معماری همساز با اقلیم و فرهنگ ایران دارند، ظرفیت قابل توجهی برای تطبیق با نیازهای معاصر و ایجاد فضاهای چند عملکردی شهری دارند.

جایگاه باغچه‌های اشتراکی در برنامه‌ریزی شهری ایران

اگرچه ایران پیشینه غنی در کشاورزی شهری دارد، برنامه‌ریزی شهری معاصر کمتر به باغچه‌های اشتراکی محله‌ای به‌عنوان راهکاری اجتماع‌محور توجه کرده است (قهرمانی و نوری، ۱۴۰۴). درحالی‌که شهرهای تاریخی مانند: یزد، اصفهان و کاشان دارای سابقه طولانی در استفاده از فضاهای حیاطی و باغ‌های کوچک‌مقیاس برای تأمین بخشی از نیازهای معیشتی و حفظ هویت فرهنگی هستند، اما طرح‌های توسعه شهری اغلب بر کاربری‌های رسمی و بزرگ‌مقیاس متمرکز بوده‌اند (زارع و همکاران، ۱۳۹۸). شکاف اصلی در این حوزه، نبود الگوهای بومی است که بتوانند با بهره‌گیری از دانش بومی و ساختارهای غیررسمی موجود، در کنار حمایت نهادی و حقوقی مناسب، به ایجاد فضاهای تاب‌آور و مشارکتی بینجامد.

پژوهش حاضر با انتخاب دو مورد متضاد (فهادان یزد و CERES ملبورن) می‌کوشد این شکاف را پرکرده و مدلی زمینه‌مند برای سیاست‌گذاری در بافت‌های تاریخی و مهاجرپذیر ایران پیشنهاد دهد.

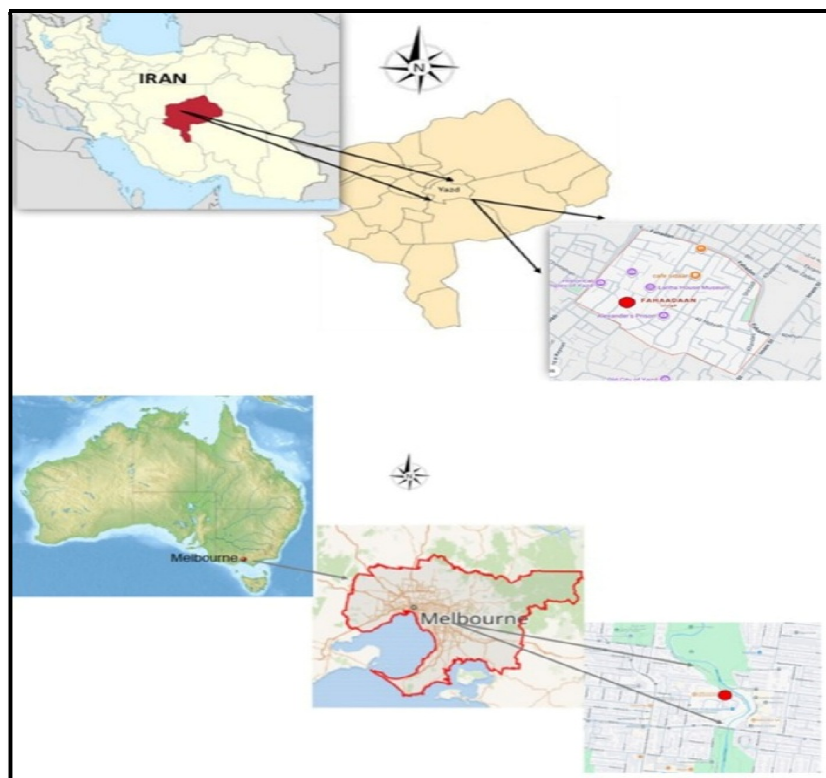
روش‌شناسی

این پژوهش کاربردی با رویکرد ترکیبی (کمی و کیفی) طراحی شده تا نقش باغچه‌های اشتراکی محله‌ای را در تقویت تاب‌آوری اقتصادی و فرهنگی جوامع بومی و مهاجر، در دو

بافت کاملاً متضاد، به شیوه‌ای عمیق و زمینه‌مند بررسی کند. ابزار اصلی این پژوهش برای جمع‌آوری داده‌ها، یک پرسش‌نامه استاندارد آنلاین بوده که در آذرماه ۱۴۰۴ از طریق سامانه پرس‌لاین توزیع گردید و در چهار بخش ساختاریافته تدوین شد: اطلاعات جمعیتی و زمینه‌ای (سن، جنسیت، وضعیت مهاجرت، مدت اقامت، درآمد نسبی، مکان باغچه اصلی، ساعات فعالیت هفتگی)، یازده گویه لیکرت پنج‌درجه‌ای برای سنجش ابعاد تاب‌آوری اقتصادی - فرهنگی (دسترسی به غذای سنتی و فرهنگی، صرفه‌جویی و درآمد جانبی، حفظ و انتقال هویت فرهنگی، تعامل مثبت بین فرهنگی، کاهش انزوا و استرس مهاجرتی، یادگیری مهارت‌های باغبانی و پایداری، بهبود امنیت غذایی و دسترسی به محصولات سالم، تسهیل تعامل اجتماعی توسط طراحی و مدیریت فضا، مشارکت مؤثر باوجود موانع زبانی/مالی/دسترسی، تأثیر موانع بر فعالیت کامل، و تقویت کلی تاب‌آوری اقتصادی و فرهنگی)، پنج گویه استاندارد شاخص رفاه روانی WHO-5 (احساس شادی و سرحالی، آرامش و ریلکسی، انرژی و نشاط، جذابیت و معناداری زندگی، بیداری صبحگاهی با حس مثبت؛ مقیاس ۵-۰ که به نمره کل ۲۵-۰ تبدیل شد)، و دو سؤال باز (بهترین تجربه شخصی در زمینه تاب‌آوری اقتصادی یا فرهنگی + تمایل به مصاحبه پیگیری).

روایی صوری و محتوایی پرسش‌نامه توسط چهار متخصص برنامه‌ریزی شهری، مهاجرت و روان‌شناسی محیطی بررسی و تأیید گردید. شاخص روایی محتوایی (CVI) میانگین ۰/۸۸ به دست آمد که بالاتر از آستانه قابل قبول (۰/۷۹) است (Polit & Beck, 2006). پایایی مقیاس لیکرت تاب‌آوری اقتصادی و فرهنگی با آلفای کرونباخ در پیش‌آزمون برابر ۰/۸۳ و در نمونه اصلی برابر ۰/۸۶ محاسبه شد. پایایی شاخص WHO-5 نیز در پیش‌آزمون ۰/۸۹ و در نمونه اصلی ۰/۹۱ بود. همان‌طور که در این جدول مشاهده می‌شود، همه مقادیر از آستانه‌های قابل قبول بالاتر هستند که حاکی از پایایی و روایی مطلوب ابزار است.

نمونه‌گیری به روش هدفمند و در دسترس انجام شد. از آنجا که برآورد دقیق حجم جامعه آماری امکان‌پذیر نبود، نمونه‌ها از طریق شبکه‌های محلی و دیجیتال در دسترس قرار گرفتند. لینک پرسش‌نامه در محله فهادان یزد، از طریق گروه‌های محلی، شبکه‌های اجتماعی محله و علاقه‌مندان به باغبانی و پایداری توزیع شد. در مرکز CERES ملبورن، لینک پرسش‌نامه برای مدیران مرکز ارسال گردید و از طریق گروه‌های داوطلبان و شبکه‌های مرتبط گسترش یافت. پس از حذف پاسخ‌های ناقص یا تکراری، در نهایت ۱۰۱ پاسخ معتبر (۵۴ مورد از یزد و ۴۷ مورد از ملبورن) برای تحلیل نهایی حفظ شدند. شکل (۳) موقعیت جغرافیایی دو سایت مورد مطالعه را نشان می‌دهد.

شکل ۳- نقشه‌های موقعیت هر دو سایت (بالا) محله فهادان در بافت تاریخی شهر یزد،

ایران؛ (پایین) مرکز CERES در حومه شرقی ملبورن، استرالیا

(منبع: Google Maps، ۱۴۰۴)

تحلیل اولیه داده‌های جمعیتی، گویای تفاوت‌های ساختاری آشکار بین دو گروه است. از نظر سطح تحصیلات، ۸۰/۹٪ نمونه ملبورن (۳۸ نفر از ۴۷ نفر) دارای مدرک دانشگاهی (کارشناسی و بالاتر) بودند، درحالی‌که این نسبت در نمونه یزد به ۳۳/۳٪ (۱۸ نفر از ۵۴ نفر) کاهش می‌یابد و اکثریت آنان (۶۶/۷٪ یا ۳۶ نفر) در طبقه دیپلم و پایین‌تر قرار می‌گیرند. این الگو با ماهیت نهادی یا آموزشی باغچه‌های ملبورن در برابر ماهیت غیررسمی و معیشتی باغچه‌های یزد همخوانی کامل دارد. از نظر درآمد نسبی نیز، در ملبورن ۵۵/۳٪ پاسخ‌دهندگان (۲۶ نفر) وضعیت «بالاتر از میانگین» گزارش کردند، حال آنکه در یزد، اکثریت (۵۵/۶٪ یا ۳۰ نفر) خود را در گروه «حول و حوش میانگین» قرار دادند. شاخص‌های دیگر شامل سهم بالاتر افراد با درآمد «پایین‌تر از میانگین» در یزد (۱۳٪ در مقابل ۲/۱٪ ملبورن) و درصد قابل توجه «عدم تمایل به افشای درآمد» در یزد (۱۶/۷٪ در مقابل ۲/۱٪ ملبورن) حاکی از آسیب‌پذیری اقتصادی بیشتر و احتمالاً انگیزه‌های قوی‌تر معیشتی در کاربران فهادان است.

جدول (۱) توزیع کامل ویژگی‌های جمعیتی نمونه را به تفکیک دو سایت نشان می‌دهد. این جدول فراوانی (درصد) متغیرهای جنسیت، گروه سنی، وضعیت مهاجرت، سطح تحصیلات، درآمد نسبی و میانگین ساعات فعالیت هفتگی را برای کاربران فهادان یزد و CERES ملبورن گزارش می‌دهد. تفاوت‌های آشکار در ترکیب دو گروه از نظر تحصیلات، درآمد و الگوی مهاجرت، زمینه‌ساز تحلیل‌های تطبیقی بعدی است.

جدول ۱- توزیع ویژگی‌های جمعیتی نمونه (منبع: نگارندگان، ۱۴۰۴)

متغیر	گروه	فهادان یزد (n=۵۴) تعداد (درصد)	CERES ملبورن (n=۴۷) تعداد (درصد)	کل (n=۱۰۱) تعداد (درصد)
جنسیت	زن	۲۴ (۴۴/۴)	۲۸ (۵۹/۶)	۵۲ (۵۱/۵)
	مرد	۳۰ (۵۵/۶)	۱۹ (۴۰/۴)	۴۹ (۴۸/۵)
گروه سنی غالب	۳۰-۵۰ سال	۳۲ (۵۹/۳)	۲۶ (۵۵/۳)	۵۸ (۵۷/۴)
وضعیت مهاجرت	بومی / مهاجر داخلی	۴۲ (۷۷/۸)	۱۶ (۳۴)	۵۸ (۵۷/۴)
	مهاجر بین‌المللی	۱۲ (۲۲/۲)	۳۱ (۶۶)	۴۳ (۴۲/۶)
سطح تحصیلات	دیپلم و پایین‌تر	۳۶ (۶۶/۷)	۹ (۱۹/۱)	۴۵ (۴۴/۶)
	کارشناسی و بالاتر	۱۸ (۳۳/۳)	۳۸ (۸۰/۹)	۵۶ (۵۵/۴)
درآمد نسبی	پایین‌تر از میانگین	۷ (۱۳)	۱ (۲/۱)	۸ (۷/۹)
	حول و حوش میانگین	۳۰ (۵۵/۶)	۱۹ (۴۰/۴)	۴۹ (۴۸/۵)
	بالاتر از میانگین	۸ (۱۴/۸)	۲۶ (۵۵/۳)	۳۴ (۳۳/۷)
	تمایل به پاسخ نداشتند	۹ (۱۶/۷)	۱ (۲/۱)	۱۰ (۹/۹)
	میانگین (انحراف معیار)	۶/۲ (۵/۳±)	۴/۱ (۸/۳±)	۵/۲ (۸/۳±)
ساعات فعالیت هفتگی				

حجم نمونه باتوجه به ماهیت اکتشافی و تطبیقی و محدودیت‌های دسترسی (جغرافیایی، حقوقی، زبانی، فرهنگی) انتخاب شد. کفایت آماری برای آزمون‌های مقایسه‌ای (t مستقل) و توصیفی را با قدرت بیش از ۰/۸۰ فراهم می‌کند (اندازه اثر متوسط $f \approx 0.25$ ، $\alpha = 0.05$ ، محاسبه شده بر اساس مفروضات اندازه اثر متوسط و توان آماری مطلوب. گرایش احتمالی به سمت افراد فعال‌تر و دارای دسترسی دیجیتال، در بخش محدودیت‌ها مورد بحث قرار خواهد گرفت. پس از جمع‌آوری داده‌ها، ۴ پاسخ به دلیل

الگوی پاسخ‌دهی تکراری (همه گویه‌ها یکسان) یا پاسخ‌های کیفی نامعتبر (مانند کاراکترهای تکراری یا نامفهوم) از تحلیل حذف شدند و تحلیل نهایی بر روی ۱۰۱ پاسخ معتبر انجام گرفت.

تحلیل کمی با استفاده از نرم‌افزار آماری انجام شد: آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار، فراوانی، درصد)، آزمون t مستقل برای مقایسه دو گروه (یزد و ملبورن). برای تحلیل روابط ساختاری، از همبستگی پیرسون (برای داده‌های پارامتریک) و اسپیرمن (برای رتبه‌ای) استفاده شد. تحلیل رگرسیون خطی چندگانه با روش Enter و با بررسی پیش‌فرض‌های نرمال بودن باقیمانده‌ها، استقلال خطاها (آزمون دوربین و واتسون) و عدم هم‌خطی (با شاخص VIF) انجام گرفت. برای مقایسه بیش از دو گروه، از تحلیل واریانس یک‌طرفه (ANOVA) و آزمون تعقیبی توکی استفاده شد. تحلیل عاملی اکتشافی با استخراج عامل بر اساس مقدار ویژه بزرگ‌تر از ۱، چرخش واریماکس و بررسی کفایت نمونه‌گیری (KMO) اجرا گردید. سطح معنی‌داری در همه آزمون‌ها ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

تحلیل کیفی پاسخ‌های باز (سؤال ۲۵) با استفاده از روش تحلیل تماتیک (Braun & Clarke, 2006) در شش مرحله انجام شد: (۱) آشنایی با داده‌ها از طریق مطالعه مکرر، (۲) استخراج کدهای اولیه، (۳) جستجوی تم‌های اصلی، (۴) بازبینی تم‌ها، (۵) تعریف و نام‌گذاری تم‌ها، و (۶) تولید گزارش. برای افزایش اعتبار تحلیل، از دو روش «بررسی هم‌تا» (دو پژوهشگر دیگر ۲۰٪ از پاسخ‌ها را کدگذاری کردند؛ توافق ۸۷٪) و «درون ابزاری» (تطابق یافته‌های کیفی با نتایج کمی) استفاده شد. مشارکت کاملاً داوطلبانه و مبتنی بر آگاهی بود. مقدمه پرسش‌نامه، اهداف پژوهش، تضمین محرمانگی اطلاعات، ناشناس ماندن پاسخ‌ها و حق انصراف را به‌صراحت بیان کرد. رضایت‌نامه نیز به شکل الکترونیکی دریافت گردید و هیچ‌یک از اطلاعاتی که بتواند هویت افراد را آشکار کند، ذخیره یا منتشر نشد.

نمونه‌گیری غیرتصادفی بود و تعمیم‌پذیری نتایج محدود است. همچنین، از آنجا که پرسش‌نامه به صورت آنلاین توزیع گردید، احتمال دارد نمونه بیشتر به سمت افرادی گرایش پیدا کرده باشد که با فضای دیجیتال آشنا تر هستند. دسترسی به مهاجران افغانستانی در یزد به دلیل محدودیت‌های حقوقی و فرهنگی چالش‌برانگیز بود، هرچند مهاجرت داخلی (از استان‌های دیگر ایران) نقش پررنگ‌تری در ترکیب کاربران محله فهادان داشت. نبود مصاحبه عمیق و مشاهده مستقیم (به دلیل محدودیت‌های جغرافیایی و زمانی) بر عمق تحلیل‌های کیفی تأثیرگذار بود.

یافته‌ها

توصیف نمونه

داده‌های گردآوری‌شده از ۱۰۱ کاربر فعال باغچه‌های اشتراکی محله‌ای (۵۴ مورد فهادان یزد و ۴۷ مورد CERES ملبورن) نشان می‌دهد که این فضاها نقشی بسیار مهم و چندبعدی در تقویت تاب‌آوری اقتصادی و فرهنگی ایفا می‌کنند. توزیع جمعیتی نمونه (جدول ۱) تنوع مناسبی را بازتاب می‌دهد: در فهادان یزد غالب پاسخ‌دهندگان بومی یا مهاجر داخلی (از استان‌های هم‌جوار مانند فارس، کرمان و اصفهان) و عمدتاً میان‌سال با ساعات فعالیت متوسط بودند، در حالی که CERES ملبورن با حضور پررنگ‌تر مهاجران بین‌المللی همراه بود که ساعات فعالیت کمتری داشتند؛ اما از طریق ساختار رسمی و برنامه‌های آموزشی، مشارکت فعال‌تر و تعاملات بین فرهنگی عمیق‌تری را تجربه می‌کردند.

داده‌های جمعیتی مبین آن است که این دو گروه، نه تنها در الگوی مهاجرت، بلکه در سرمایه‌های اقتصادی و اجتماعی اولیه نیز تفاوت فاحشی دارند. کاربران ملبورن عموماً از تحصیلات دانشگاهی بالاتر و وضعیت درآمدی مطلوب‌تری برخوردار بودند. در مقابل، کاربران یزدی با سطح تحصیلات پایین‌تر و درآمدی عمدتاً متوسط یا آسیب‌پذیرتر مشخص می‌شوند. این تفاوت در «سرمایه اولیه»، بستر مناسبی را فراهم می‌کند تا باغچه‌ها

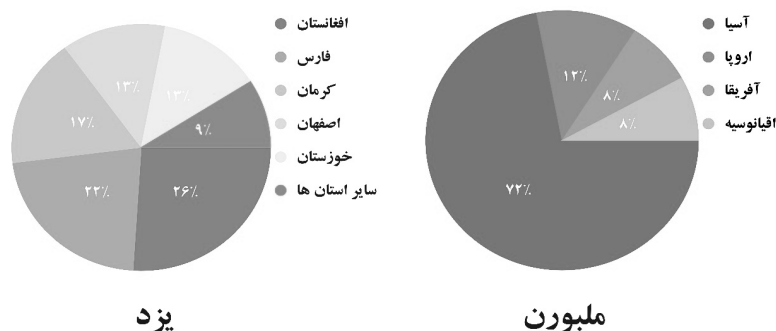
برای هر گروه، نقش‌ها و مکانیسم‌های متفاوتی در تقویت تاب‌آوری ایفا کنند: نقشی مکمل و توسعه‌دهنده برای گروه اول، و نقشی جبرانی و بقامحور برای گروه دوم.

تحلیل تنوع فرهنگی بر اساس کشور/استان مبدأ

شکل (۴) توزیع جغرافیایی پاسخ‌دهندگان را بر اساس کشور/استان مبدأ در دو سایت نشان می‌دهد. همان‌طور که ملاحظه می‌شود، CERES ملبورن از تنوع ملیتی قابل توجهی برخوردار است (۱۳ کشور از ۴ قاره) که گویای قابلیت بالای این فضا برای شکل‌دهی به تعاملات میان فرهنگی است. چنین ترکیب متنوعی، بستر مناسبی برای شکل‌گیری سرمایه اجتماعی پل‌ساز فراهم می‌آورد.

در مقابل، الگوی مهاجرت در فهادان یزد عمدتاً مبتنی بر مهاجرت داخلی از استان‌های هم‌جوار (فارس، کرمان، اصفهان) استوار است. شایان‌ ذکر است که این محله در سال‌های گذشته میزبان جمعیت قابل توجهی از مهاجران افغانستانی نیز بوده، اما به دلیل تحولات سیاسی اخیر (جنگ ۱۲ روزه) و متعاقب آن محدودیت‌های حقوقی و فرهنگی و نیز عدم همکاری این گروه در تکمیل پرسش‌نامه، حضور آن‌ها در نمونه نهایی منعکس نشده است. با این حال، ترکیب موجود (مهاجران داخلی) به تقویت سرمایه اجتماعی پیوندی و بازتولید سنت‌های مشترک انجامیده است.

اگرچه دو سایت از نظر منشأ جغرافیایی مهاجران متفاوت هستند (داخلی در یزد و بین‌المللی در ملبورن)، هدف اصلی این پژوهش مقایسه الگوهای حکمروایی باغچه‌های اشتراکی است، نه مقایسه ملیت مهاجران. سنخیت تطبیقی دو سایت در نوع حکمروایی (الگوی غیررسمی و خودجوش در یزد در برابر الگوی رسمی و نهادی در ملبورن) قرار دارد، نه در ترکیب قومیتی کاربران. تفاوت در تنوع فرهنگی، خود یک یافته ارزشمند محسوب می‌شود که نشان می‌دهد بسترهای نهادی و سیاست‌های مهاجرتی چگونه بر ترکیب کاربران و سازوکارهای تاب‌آوری (بقامحور در یزد در برابر توسعه‌□ ادغام‌یافته در ملبورن) تأثیر می‌گذارند.

شکل ۴- تنوع فرهنگی کاربران بر اساس کشور/استان مبدأ: (راست) CERES ملبورن، (چپ) فهادان یزد (منبع: نگارندگان، ۱۴۰۴)

شکل (۴): در نمونه مورد مطالعه از CERES ملبورن، پاسخ‌دهندگان از ۱۳ کشور شامل ژاپن، مالزی، چین، فیلیپین، ویتنام، هند، سریلانکا، پاکستان، ایران، انگلستان، ایتالیا، آفریقای جنوبی و نیوزیلند حضور داشته‌اند. در نمونه مورد مطالعه از فهادان یزد، پاسخ‌دهندگان از استان‌های فارس، کرمان، اصفهان، خوزستان، بوشهر، سیستان و بلوچستان، سمنان (مهاجرت داخلی) و کشور افغانستان (مهاجرت بین‌المللی) مشارکت داشته‌اند.

تاب‌آوری اقتصادی و فرهنگی: مقایسه دو زمینه

میانگین کلی امتیازات مقیاس لیکرت تاب‌آوری اقتصادی و فرهنگی در هر دو گروه مورد مطالعه بالا بود که نشان‌دهنده تأثیر قابل توجه باغچه‌ها بر کاهش آسیب‌پذیری معیشتی و حفظ هویت فرهنگی است. با این حال، تفاوت‌های معناداری بین دو سایت مشاهده شد (جدول ۲). الگوی کلی تفاوت‌ها حاکی از آن است که در محله فهادان یزد، گویه‌های مرتبط با بقا و امنیت غذایی نظیر «دسترسی به غذای سنتی» (۴/۶۵) و «بهبود امنیت غذایی» (۴/۶۱) امتیازات بالاتری کسب کردند. در مقابل، در CERES ملبورن، گویه‌های تعاملی و مشارکتی مانند «مشارکت با وجود موانع» (۴/۴۳) و «تأثیر موانع» (۴/۳۶) و همچنین شاخص

رفاه روانی (۲۰/۸ در مقابل ۱۸/۲) برجسته‌تر بودند. این الگو تأیید می‌کند که تاب‌آوری در یزد عمدتاً ماهیتی بقا محور و انطباقی دارد، درحالی‌که در ملبورن بر ماهیت حمایتی - توسعه‌ای و مبتنی بر یادگیری و تعاملات بین فرهنگی استوار است. جزئیات کامل آماری شامل مقادیر t و سطوح معناداری در جدول (۲) ارائه شده است.

جدول ۲- مقایسه میانگین $\pm$ انحراف معیار امتیازات تاب‌آوری اقتصادی و فرهنگی (تست t مستقل)

(منبع: نگارندگان، ۱۴۰۴)

گویه (خلاصه شده)	یزد ($n=54$) میانگین $\pm$ انحراف معیار	ملبورن ($n=47$) میانگین $\pm$ انحراف معیار	t-value	p-value	تفسیر برجسته
دسترسی به غذای سنتی و فرهنگی	$4/65 \pm 0/59$	$4/38 \pm 0/72$	۲/۱۲	۰/۰۳۸	یزد بالاتر (تفاوت معنادار)
صرفه‌جویی اقتصادی / درآمد جانبی	$4/44 \pm 0/81$	$4/38 \pm 0/79$	۰/۴۴	۰/۶۶	بدون تفاوت معنادار
حفظ و انتقال هویت فرهنگی	$4/41 \pm 0/75$	$4/47 \pm 0/68$	-۰/۴۱	۰/۶۸	بدون تفاوت معنادار
تعامل مثبت بین فرهنگی	$4/26 \pm 0/89$	$4/38 \pm 0/74$	-۰/۸۲	۰/۴۱	بدون تفاوت معنادار
کاهش انزوا و استرس مهاجرتی	$4/46 \pm 0/72$	$4/47 \pm 0/70$	-۰/۰۴	۰/۹۷	بدون تفاوت معنادار
یادگیری مهارت‌های باغبانی/پایداری	$4/52 \pm 0/68$	$4/55 \pm 0/65$	-۰/۲۸	۰/۷۸	بدون تفاوت معنادار
بهبود امنیت غذایی و محصولات سالم	$4/61 \pm 0/62$	$4/45 \pm 0/79$	۱/۲۹	۰/۲۰	بدون تفاوت معنادار
تسهیل تعامل توسط طراحی/مدیریت	$4/56 \pm 0/64$	$4/45 \pm 0/73$	۰/۹۵	۰/۳۵	بدون تفاوت معنادار
مشارکت باوجود موانع	$3/78 \pm 1/02$	$4/43 \pm 0/71$	-۳/۸۹	$>0/001$	ملبورن بالاتر (تفاوت معنادار)
تأثیر موانع (محدودکننده فعالیت)	$3/70 \pm 1/08$	$4/36 \pm 0/76$	-۳/۶۱	$>0/001$	ملبورن بالاتر (تفاوت معنادار)
تقویت کلی تاب‌آوری	$4/54 \pm 0/69$	$4/55 \pm 0/67$	-۰/۱۴	۰/۸۹	بدون تفاوت معنادار

توضیح: فقط گویه‌هایی که $p\text{-value} \leq 0/05$ دارند، تفاوت معنادار محسوب می‌شوند. برای بقیه، هرگونه اختلاف ناشی از خطای نمونه‌گیری است.

رفاه روانی کاربران

برای سنجش رفاه روانی از شاخص استاندارد WHO-5 (نمره کل ۲۵-۰) استفاده شد. نتایج نشان داد میانگین رفاه روانی در کاربران CERES ملبورن به طور معناداری بالاتر از کاربران فهادان یزد است (۸/۲۰ در مقابل ۲/۱۸؛ $t=78/3$ ؛ $p < 0/001$). جدول (۳) شاخص‌های توصیفی و نتایج آزمون t مستقل را برای هر دو گروه ارائه می‌دهد. همان‌طور که مشاهده می‌شود، همه پنج گویه رفاه روانی (احساس شادی، آرامش، انرژی، معناداری زندگی، پایداری با حس مثبت) در ملبورن نمرات بالاتری داشتند که نشان‌دهنده تأثیر مثبت ساختار نهادی و آموزشی CERES بر سلامت روانی کاربران است.

جدول ۳- شاخص‌های توصیفی و مقایسه رفاه روانی (WHO-5) در دو سایت

(منبع: نگارندگان، ۱۴۰۴)

شاخص	فهادان یزد	CERES ملبورن	مقدار t	p-value
میانگین (انحراف معیار)	۲/۱۸ ($\pm 3/9$)	۸/۲۰ ($\pm 3/1$)	۷۸/۳	$001/0 >$
میانه (دامنه بین چارکی)	۱۸ (۱۵-۲۱)	۲۱ (۱۹-۲۳)	-	-
کمترین - بیشترین	۹ - ۲۴	۱۳ - ۲۵	-	-
احساس شادی (میانگین)	۶/۳	۲/۴	۱۲/۴	$001/0 >$
آرامش و ریلکسی (میانگین)	۵/۳	۱/۴	۰۵/۴	$001/0 >$
انرژی و نشاط (میانگین)	۴/۳	۳/۹	۸۷/۳	$001/0 >$

پراکندگی بیشتر نمرات در نمونه یزد (انحراف معیار ۹/۳ در برابر ۱/۳ ملبورن) و میانه پایین‌تر (۱۸ در برابر ۲۱) می‌تواند ناشی از محدودیت‌های اقلیمی (خشکسالی مزمن)، غیررسمی بودن فضاها و فشارهای معیشتی بر کاربران فهادان باشد. این یافته با نتایج تحلیل

رگرسیون (که در ادامه در جدول ۴ ارائه شده است) همخوانی دارد؛ رفاه روانی قوی‌ترین پیش‌بینی‌کننده تاب‌آوری معرفی شد.

تحلیل‌های تکمیلی: همبستگی، رگرسیون و ساختار عاملی

برای واکاوی دقیق‌تر روابط میان متغیرها، تحلیل‌های آماری پیشرفته‌ای به کار گرفته شد. قوی‌ترین رابطه مثبت و معنادار بین نمره تاب‌آوری کلی و رفاه روانی مشاهده شد ($r = 0.68, p < 0.01$). همچنین رابطه مثبت ولی ضعیف‌تری بین ساعات فعالیت هفتگی و تاب‌آوری کلی دیده شد ($r = 0.32, p < 0.01$). به‌منظور شناسایی سهم نسبی هر یک از متغیرها در پیش‌بینی تاب‌آوری، تحلیل رگرسیون خطی چندگانه انجام شد. مدل نهایی با چهار پیش‌بینی (رفاه روانی، ساعات فعالیت، وضعیت مهاجرت و درآمد نسبی) قادر به تبیین ۴۹/۱٪ از واریانس تاب‌آوری بود ($p < 0.001$). رفاه روانی قوی‌ترین پیش‌بینی‌کننده مثبت بود ($\beta = 0.58, p < 0.001$)؛ به عبارت دیگر، احساس آرامش و شادی بیش از ساعات کار یا درآمد بر توانایی افراد در مواجهه با چالش‌های مهاجرت اثر دارد. مقادیر VIF زیر ۱/۲۳ نشان‌دهنده عدم هم‌خطی میان متغیرهاست. جدول (۴) ضرایب استاندارد شده (β)، خطای استاندارد، آماره t ، سطح معنی‌داری و شاخص VIF را برای این پیش‌بینی‌ها نشان می‌دهد.

جدول ۴- نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه برای پیش‌بینی تاب‌آوری اقتصادی - فرهنگی

(منبع: نگارندگان، ۱۴۰۴)

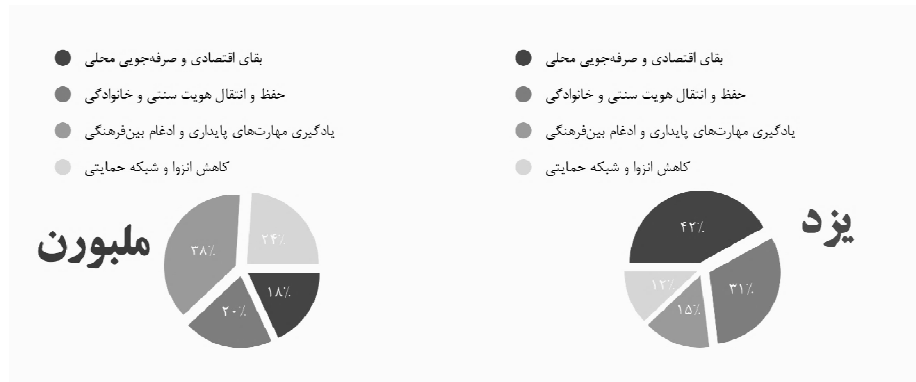
پیش‌بینی‌کننده	β (ضریب استاندارد)	خطای استاندارد	t	p-value	VIF
(ثابت)	-	۰/۴۵	۲/۷۳	۰/۰۰۷	-
رفاه روانی	۰/۵۸	۰/۰۸	۷/۲۵	$0.01 >$	۱/۲۳
ساعات فعالیت هفتگی	۰/۰۵	۰/۰۲	۲/۱۸	۰/۰۳۱	۱/۰۸
وضعیت مهاجرت	۰/۱۲	۰/۰۶	۲/۰۰	۰/۰۴۸	۱/۱۵
درآمد نسبی	۰/۱۰	۰/۰۵	۲/۰۰	۰/۰۴۸	۱/۰۹

مدل: $R^2 = 0.491$ ، تعدیل شده $R^2 = 0.467$ ، $F = (4/95)$ ، $p < 12/89$ ، 0.01 ، دوربین - واتسون = ۱/۹۲.

تحلیل واریانس یک‌طرفه (ANOVA) تفاوت معناداری بین میانگین نمرات تاب‌آوری سه گروه «مهاجران بین‌المللی»، «مهاجران داخلی» و «غیرمهاجران (بومی)» نشان داد ((۲/۹۷) $F=۴/۳۵$ ، $p=۰/۰۱۶$). آزمون تعقیبی توکی مشخص کرد که میانگین تاب‌آوری در مهاجران بین‌المللی به طور معناداری بالاتر از غیرمهاجران است ($p=۰/۰۱۲$). همچنین تحلیل عاملی اکتشافی با چرخش واریماکس، استخراج سه عامل اصلی را تأیید کرد: (۱) بعد فرهنگی - اجتماعی، (۲) بعد اقتصادی، و (۳) بعد سلامت روانی که در مجموع ۶۸/۴٪ از واریانس را تبیین می‌کنند ($KMO=۰/۸۲$ ، $p < ۰/۰۰۱$ در آزمون بارتلت).

یافته‌های کیفی: تحلیل تماتیک تجارب کاربران

تحلیل تماتیک پاسخ‌های باز (سؤال ۲۵) چهارتم اصلی را برجسته کرد که تفاوت‌های زمینه‌ای را آشکار می‌سازد (شکل ۵).

شکل ۵- نمودار دایره‌ای توزیع تم‌های اصلی در پاسخ‌های باز به تفکیک سایت

(منبع: نگارندگان، ۱۴۰۴)

شکل (۵) تفاوت‌های بنیادین در تجارب زیسته کاربران را آشکار می‌سازد. در فهادان یزد، تم‌های «بقا اقتصادی و صرفه‌جویی» (۴۲٪) و «حفظ و انتقال هویت سببی» (۳۱٪)

غالب هستند که نشان‌دهنده نقش جبرانی و بقا محور باغچه‌ها در این بافت تاریخی یا اقلیمی است. در مقابل، در CERES ملبورن، تم‌های «یادگیری مهارت‌های پایداری و ادغام بین فرهنگی» (۳۸٪) و «کاهش انزوا و شبکه حمایتی» (۲۹٪) برجسته‌ترند که بیانگر کارکرد توسعه‌ای و ادغام‌یافته این فضاها در زمینه رسمی - نهادی است. این تضاد کیفی، یافته‌های کمی (جدول ۳) را تأیید کرده و بر زمینه‌مندی تاب‌آوری تأکید می‌کند.

۱. بقا اقتصادی و صرفه‌جویی محلی (۴۲٪ پاسخ‌های یزد)

تمرکز بر کاهش هزینه‌های خانوار و درآمد جانبی. نمونه: «کاشت سبزی‌ها سنتی تو باغچه حیاطی هزینه غذای خانواده‌مان رو خیلی کم کرد و گاهی مازاد رو به همسایه‌ها فروختیم - برای ما که از استان‌های همسایه مهاجرت کردیم، این کار واقعاً نجات‌دهنده بود.»

۲. حفظ و انتقال هویت سنتی و خانوادگی (۳۱٪، قوی‌تر در یزد)

کاشت گیاهان دارویی و سنتی، اشتراک دانش با نسل‌ها. نمونه: «با همسایه‌ها غذاهای سنتی پختیم و گیاهان دارویی رو با بچه‌هایمان یاد گرفتیم؛ این کار حس تعلق و هویت خانوادگی‌مان رو تو این بافت قدیمی قوی‌تر کرد.»

۳. یادگیری مهارت‌های پایداری و ادغام بین فرهنگی (۳۸٪ در ملبورن)

آموزش اقلیمی، تبادل فرهنگی. نمونه: «در CERES مهارت‌های کشاورزی ارگانیک یاد گرفتم و با مهاجران از کشورهای مختلف غذاهای سنتی‌مان رو به اشتراک گذاشتیم - این تعامل حس تعلق به جامعه جدید رو بهم داد و استرس مهاجرت رو کم کرد.»

۴. کاهش انزوا و شبکه حمایتی (۲۹٪ مشترک)

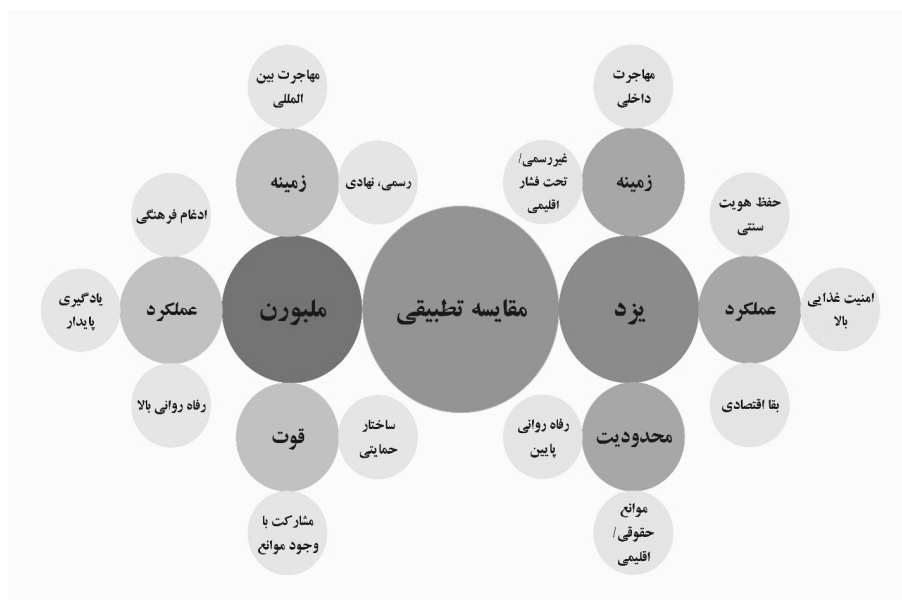
هر دو گروه از کاهش تنهایی و ایجاد پیوندهای اجتماعی گفتند، اما در ملبورن اینتم با رویدادهای سازمان‌یافته و در یزد با تعاملات غیررسمی محلی تقویت شده بود.

باغچه به‌مثابه فضای آیینی و جشن‌ها: در نمونه ملبورن، برخی پاسخ‌دهندگان به کارکرد آیینی باغچه‌ها اشاره کردند. برای نمونه، یک مشارکت‌کننده مرد از آفریقای جنوبی بیان داشت: «برگزاری مراسم ازدواج و کاشت درخت در آن روز» و

مشارکت‌کننده دیگری به «اجاره باغچه برای مراسم مختلف» اشاره کرد. این یافته حاکی از آن است که باغچه‌های اشتراکی فراتر از کارکردهای روزمره، به فضاهایی برای مناسک گذار و جشن‌های جمعی تبدیل شده‌اند که خود بر انسجام اجتماعی و شکل‌گیری خاطرات جمعی می‌افزاید. علاوه بر این، برخی پاسخ‌دهندگان در یزد به چالش‌های پیشروی این فضاها اشاره کردند: «اگر درآمد محصولات خوب باشد برای همه خوب هست؛ اما افزایش قیمت زمین و تغییر شرایط آب‌وهوایی باعث شده اکثر افراد تغییر کاربری دهند.» این مسئله نشان‌دهنده تهدیدهای ساختاری فراروی پایداری باغچه‌های اشتراکی در بافت تاریخی یزد است.

جمع‌بندی تطبیقی مؤلفه‌های تاب‌آوری

یافته‌های کمی و کیفی در مجموع نشان می‌دهند که باغچه‌های اشتراکی محله‌ای، سهم بسزایی در تقویت تاب‌آوری اقتصادی و فرهنگی ایفا می‌کنند؛ هرچند سازوکارهای این تأثیرگذاری در هر دو زمینه متفاوت است. در یزد، باغچه‌ها عمدتاً به‌عنوان ابزاری جبرانی و بقا محور عمل می‌کنند که نیازهای معیشتی و هویتی را پاسخ می‌گویند. در ملبورن، این فضاها با ساختار رسمی و حمایتی خود، بستری برای یادگیری، ادغام اجتماعی و ارتقای رفاه روانی فراهم می‌آورند. این تضاد چشمگیر، ریشه در تفاوت‌های زمینه‌ای (اقلیمی، حقوقی، الگوی مهاجرت) و سرمایه‌های اولیه کاربران دارد.

شکل ۶- مقایسه تطبیقی مؤلفه‌های کلیدی تاب‌آوری در دو سایت مورد مطالعه

(منبع: نگارندگان با اقتباس از یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۴)

شکل (۶)، تفاوت‌های بنیادین در ماهیت و سازوکار تاب‌آوری میان دو سایت را به‌صورت بصری خلاصه می‌کند. در فهادان یزد (راست)، مؤلفه‌های «مهارت‌های داخلی»، «ساختار غیررسمی» و «فرهنگ سنتی» با حباب‌های بزرگ‌تر ظاهر شده‌اند که بیانگر غلبه الگوی بقا محور و انطباقی مبتنی بر سرمایه‌های محلی و دانش بومی است. در مقابل، در CERES ملبورن (چپ)، مؤلفه‌های «یادگیری»، «ادغام فرهنگی» و «پایداری» برجستگی یافته‌اند که نمایانگر الگوی توسعه‌ای ادغام‌یافته متکی بر ساختارهای رسمی و آموزش‌های هدفمند است. اندازه حباب‌ها نشان‌دهنده اهمیت نسبی هر مؤلفه در تجارب کاربران است. این تطبیق بصری، یافته‌های کمی (جدول ۴) و کیفی (شکل ۵) را در قالبی یکپارچه تلفیق می‌کند.

نتیجه‌گیری

مشارکت فعال شهروندان، نقش محوری تاب‌آوری در هر دو زمینه بود؛ اما ماهیت آن در یزد خودجوش و معیشت محور و در ملبورن نهادی و آموزش محور است. این پژوهش با اتخاذ رویکردی تطبیقی، نقش باغچه‌های اشتراکی محله‌ای را در تقویت تاب‌آوری اقتصادی و فرهنگی مهاجران و جوامع بومی در دو زمینه کاملاً متمایز: فهادان یزد به‌عنوان نماینده الگوی غیررسمی در بستر تاریخی و اقلیمی ایران و CERES ملبورن به‌عنوان نماینده الگوی رسمی و نهادی در یک کلان‌شهر چندفرهنگی استرالیا، مورد بررسی قرار داده است. یافته‌های کمی و کیفی این مطالعه نشان می‌دهند که هرچند هر دو نوع باغچه در ارتقای تاب‌آوری مؤثرند، اما سازوکارهای این تأثیر به طور عمیقی تحت تأثیر بسترهای سیاسی، اقلیمی، حقوقی و جمعیتی قرار دارد.

در محله فهادان یزد، تاب‌آوری عمدتاً ماهیتی انطباقی و بقا محور دارد و از طریق تأمین امنیت غذایی، کاهش هزینه‌های معیشتی، بازتولید دانش بومی و تقویت شبکه‌های همسایگی تحقق می‌یابد. این الگو را می‌توان بر اساس مفهوم سرمایه اجتماعی پیوندی از دیدگاه پاتنام تبیین کرد؛ جایی که اعتماد و همکاری درون‌گروهی در شبکه‌های غیررسمی محلی، منبع اصلی تاب‌آوری محسوب می‌شود. باین حال، پاسخ‌های کیفی کاربران در یزد نشان‌دهنده تهدیدهای جدی فراروی تداوم این فضاهاست؛ از جمله بحران آب و خشکسالی‌های مزمن از یک سو و فشارهای ناشی از افزایش ارزش زمین و تغییر کاربری‌ها از سوی دیگر. این مسائل ضرورت توجه سیاست‌گذاران به تأمین منابع پایدار (به‌ویژه آب غیرشرب) و حفاظت حقوقی از این فضاها در برابر توسعه‌های شهری را بیش‌ازپیش آشکار می‌سازد.

در مقابل، در CERES ملبورن تاب‌آوری ماهیتی توسعه‌ای و ادغام‌یافته دارد که از مسیر یادگیری سازمان‌یافته، آموزش مفاهیم پایداری، تعاملات بین فرهنگی و ارتقای رفاه روانی شکل می‌گیرد. اینجا شاهد شکل‌گیری سرمایه اجتماعی پل‌ساز هستیم که پیوند میان گروه‌های ناهمگن را ممکن می‌سازد. تفاوت معنادار در گویه «مشارکت باوجود موانع» (۴/۴۳ در ملبورن در برابر ۳/۷۸ در یزد) نیز با نظریه مشارکت آرنشتاین قابل تفسیر است:

مشارکت در یزد در سطوح پایین‌تر نردبان مشارکت (اطلاع‌رسانی و همکاری غیررسمی) قرار دارد، حال‌آنکه در ملبورن به سطوح بالاتر (مشارکت واقعی در تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی) ارتقا یافته است. این تمایز، اهمیت بستر نهادی را در کیفیت و اثربخشی مشارکت شهروندی آشکار می‌سازد. تفاوت معنادار در نمرات رفاه روانی کاربران دو سایت (۲۰/۸ در ملبورن در مقابل ۱۸/۲ در یزد) به‌وضوح بر نقش حمایت‌های نهادی در تقویت ابعاد غیرمادی تاب‌آوری تأکید می‌کند.

مقایسه یافته‌ها با مطالعات مشابه در هند و آمریکای لاتین نشان می‌دهد که باغچه‌های اشتراکی در کشورهای جنوب جهانی غالباً کارکردی بقا محور و غیررسمی دارند، اما تفاوت کلیدی در ایران، شدت محدودیت‌های اقلیمی (خشکسالی‌های مزمن) و غلبه الگوی مهاجرت داخلی بر مهاجرت بین‌المللی است (Bhaskar et al., 2024; Tajuddin & Dąbrowski, 2021). این ویژگی‌ها نیازمند طراحی سیاست‌هایی است که ضمن بهره‌گیری از ظرفیت‌های خودجوش محلی، از تجارب نهادی کشورهای شمال برای تقویت ابعاد آموزشی و روانی تاب‌آوری استفاده کنند. مدل مفهومی چندسطحی ارائه‌شده (شکل ۲) در این پژوهش، با تأکید بر حلقه‌های بازخورد میان سطوح کلان، میانی و خرد، چارچوبی تحلیلی برای شناسایی نقاط مداخله مؤثر در زمینه‌های مختلف فراهم می‌کند (FAO, 2014).

باوجود تلاش برای رعایت دقت روش‌شناختی، این پژوهش با محدودیت‌هایی همراه است که در تعمیم‌پذیری یافته‌ها باید موردتوجه قرار گیرند. نمونه‌گیری هدفمند و در دسترس با حجم ۱۰۱ نفر، هرچند برای یک مطالعه تطبیقی عمیق کفایت می‌کند، اما امکان استنتاج آماری گسترده را نمی‌دهد و احتمال پوشش‌ندادن گروه‌های حاشیه‌ای‌تر (مانند مهاجران غیررسمی یا اقشار کم‌درآمد) وجود دارد. توزیع آنلاین پرسش‌نامه نیز به‌سوی کاربران با دسترسی دیجیتال سوگیری داشته که می‌تواند به عدم حضور سالمندان یا افراد باسواد دیجیتال پایین‌تر در نمونه منجر شده باشد. همچنین دشواری دسترسی به مهاجران افغانستانی در یزد به دلیل محدودیت‌های حقوقی و فرهنگی، تنوع نمونه مهاجر را در این

سایت کاهش داده است. فقدان مصاحبه‌های عمیق و مشاهدات میدانی مستقیم نیز عمق تحلیل کیفی را تحت تأثیر قرار داده است؛ بنابراین تعمیم نتایج به تمامی باغچه‌های اشتراکی ایران یا استرالیا باید با احتیاط صورت گیرد.

پژوهش‌های آتی می‌توانند با به کارگیری طرح‌های طولی، پایداری تأثیرات مشارکت در این فضاها بر تاب‌آوری و سرمایه اجتماعی را در بلندمدت ارزیابی کنند. مطالعات تطبیقی با بافت‌های مشابه در جنوب جهانی (مانند ترکیه، کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس یا هند) اعتبار بیرونی مدل مفهومی را افزایش خواهد داد. همچنین به کارگیری روش‌های کمی پیشرفته‌تر مانند مدل‌سازی معادلات ساختاری برای آزمون نقش متغیرهای میانجی (طراحی فضایی، حمایت نهادی، سرمایه اجتماعی) می‌تواند به تبیین دقیق‌تر سازوکارهای تأثیرگذاری کمک کند.

پیامدهای سیاستی

مبتنی بر یافته‌های مستخرج از جدول‌های ۲ و ۳، تحلیل رگرسیون (جدول ۴) و تحلیل تماتیک (شکل ۵)، سه پیامد سیاستی زیر برای بافت‌های تاریخی و مهاجرپذیر ایران قابل استخراج است:

رفع موانع مشارکت: نتایج مقایسه دو سایت (جدول ۲) نشان داد که مؤلفه «مشارکت باوجود موانع» در ملبورن به طور معناداری بالاتر از یزد است. این حاکی از آن است که موانع حقوقی، زبانی و مالی در ایران بیش از استرالیا مشارکت مهاجران را محدود می‌کند؛ بنابراین ایجاد «دفتر تسهیل‌گری کشاورزی شهری» در شهرداری‌های شهرهای تاریخی (مانند یزد، کاشان، شیراز) برای صدور مجوزهای سریع، ارائه مشاوره فنی رایگان و میانجی‌گری تعارضات، یک ضرورت سیاستی است.

تمرکز بر رفاه روانی: بر اساس نتایج تحلیل رگرسیون (جدول ۴)، رفاه روانی قوی‌ترین پیش‌بینی‌کننده تاب‌آوری بود و میانگین آن در ملبورن به طور معناداری بالاتر از یزد بود. همچنین تحلیل کیفی نشان داد، تم «کاهش انزوا» در هر دو سایت فراوانی

قابل توجهی دارد؛ بنابراین برنامه‌های توسعه باغچه‌های اشتراکی در ایران باید «رویدادهای منظم گروهی» (کارگاه‌های باغبانی، آیین‌های فصلی، آشپزی مشترک) را در اولویت قرار دهند تا ضمن کاهش انزوای مهاجران، سلامت روانی آنان را تقویت کنند.

تمایز سیاست‌ها بر اساس الگوی مهاجرت: تحلیل تماتیک (شکل ۶) نشان داد که در یزد (با غالب مهاجرت داخلی) تم «بقای اقتصادی» و در ملبورن (با غالب مهاجرت بین‌المللی) تم «یادگیری پایداری و ادغام بین فرهنگی» غالب است؛ لذا در شهرهای با مهاجرت داخلی غالب ایران (مانند یزد، کاشان، شیراز)، سیاست‌ها باید بر تقویت سرمایه اجتماعی پیوندی و احیای دانش بومی (از طریق برنامه‌های بین‌نسلی) متمرکز شوند، نه صرفاً الگوبرداری از مدل‌های رسمی غربی.

در نهایت، باغچه‌های اشتراکی محله‌ای می‌توانند از رهگذر کنشگری جمعی، بازتولید سرمایه اجتماعی و کاهش استرس مهاجرت، تاب‌آوری اقتصادی - فرهنگی جوامع محلی را بهبود بخشند، اما اثربخشی آنها به شدت وابسته به بستر نهادی، رفع موانع مشارکت و توجه به رفاه روانی کاربران است. از این رو، سیاست‌گذاری در ایران باید ضمن بهره‌گیری از ظرفیت‌های خودجوش محلی و دانش بومی، با ایجاد ساختارهای حمایتی و تمرکز بر سلامت روان، زمینه را برای تاب‌آوری پایدار در محله‌های تاریخی و مهاجرپذیر فراهم آورد.

تشکر و سپاسگزاری

این مقاله از طرح پسادکتری دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره) با عنوان: تأثیر باغچه‌های اشتراکی محله‌ای در فضاهای عمومی شهر به منظور حضور و مشارکت شهروندان با راهنمایی: آقای دکتر مهدی زندیه به شماره قرارداد ۲۷۰۵۹۹/۱ د استخراج گردیده است. نویسندگان از تمامی مشارکت‌کنندگان که در تکمیل پرسش‌نامه‌ها همکاری داشته‌اند، صمیمانه سپاسگزاری می‌کنند. این مقاله حامی مادی و معنوی دیگری ندارد.

تعارض منافع

نگارندگان اعلام می‌دارند که هیچ‌گونه تعارض منافی در این پژوهش وجود ندارد.

ORCID

Farzad Mohammadi
Mahdi Zandieh

<http://orcid.org/0000-0003-4893-8682>
<http://orcid.org/0000-0001-7474-0333>

منابع

- جانزاده، ع. (۱۳۹۹). عوامل اثرگذار بر مهاجرت افغان‌ها به ایران، *فصلنامه سیاست*، ۵۰ (۴)، ۱۰۹۲-۱۰۶۷.
<https://doi.org/10.22059/jpq.2020.236450.1007089>
- زارع، ع.، رضایی، م.، و لقاچی، ح. (۱۳۹۸). تبیین مؤلفه‌های مؤثر بر ارتقا کیفیت محیطی در بافت تاریخی شهرها (نمونه موردی: بافت تاریخی شهر شیراز)، *فصلنامه علمی و پژوهشی پژوهش و برنامه‌ریزی شهری*، ۱۰ (۳۸)، ۱-۱۲.
<https://doi.org/20.1001.1.22285229.1398.10.38.1.7>
- طاهره، ن.، و مریم، ع. (۱۴۰۰). بررسی نقش شاخص‌های پایداری اجتماعی - فرهنگی در توسعه فضاهای عمومی شهرها (موردکاوی: پارک خلد برین و خیابان باغ ارم - شهر شیراز)، *نشریه سیاست‌گذاری محیط شهری*، ۱ (۴)، ۷۶-۵۷.
<https://doi.org/20.1001.1.27833496.1400.1.4.5.9>
- فصیحی، ح. ا.، پریزادی، ط. (۱۴۰۲). آسیب‌شناسی کالبدی و اجتماعی بافت تاریخی تهران با رویکرد تاب‌آوری، *پژوهش‌های دانش زمین*، ۱۴ (۱)، ۱۳۳-۱۱۹.
<https://doi.org/10.48308/esrj.2023.103111>
- قهرمانی، و؛ و نوری، ا. (۱۴۰۴). کشاورزی شهری و نقش‌آفرینی آن در تاب‌آوری محیط‌زیست، *نشریه علمی محیط‌زیست و توسعه*، ۱۵ (۲۹)، ۷۴-۶۵.
<https://doi.org/10.22034/eiat.2025.230834>
- Adger, W. N. (2000). Social and ecological resilience: Are they related? *Progress in Human Geography*, 24(3), 347-364.
<https://doi.org/10.1191/030913200701540465>
- Akbari, R., & Akhondzardini, M. (2021). Measuring the resilience of gardens in Yazd. *Journal of Housing and Rural Environment*, 40(173), 89-102.
<https://doi.org/10.22034/40.173.89>
- Aldrich, D. P., & Meyer, M. A. (2015). Social capital and community resilience. *American Behavioral Scientist*, 59(2), 254-269.
<https://doi.org/10.1177/0002764214550299>

- Arnstein, S. (2015). A ladder of citizen participation. *In The City Reader* (pp. 323-336). Routledge.
<https://doi.org/10.1080/01944363.2018.1559388>
- Berkes, F., & Ross, H. (2013). Community resilience: Toward an integrated approach. *Society & Natural Resources*, 26(1), 5-20.
<https://doi.org/10.1080/08941920.2012.736605>
- Bhaskar, D., Rej, S., & Ramananda, S. (2024). Urban foraging for social-ecological resilience in the Global South. *In Urban Foraging in the Changing World* (pp. 263-299). Springer.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101.
<https://doi.org/10.1191/1478088706QP063OA>
- CERES. (2025). *Annual Report 2025*. Centre for Education and Research in Environmental Strategies.
<https://ceres.org.au/annual-reports>
- Clarke, M., Cadaval, S., Wallace, C., Anderson, E., Egerer, M., Dinkins, L., & Platero, R. (2023). Factors that enhance or hinder social cohesion in urban greenspaces: A literature review. *Urban Forestry & Urban Greening*, 84, 127936. <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2023.127936>
- Fainstein, S. S. (2016). Spatial justice and planning. *Readings in Planning Theory*, 4, 258-272.
- FAO. (2014). *Growing green cities in Latin America and the Caribbean*. Food and Agriculture Organization of the United Nations.
<https://www.fao.org/3/i3696e/i3696e.pdf>
- Giménez, L., Evangelidou, S., Gresle, A.-S., de la Torre, L., Ubalde-López, M., Recasens, O., Muñoz, E., Pinazo, M. J., & Requena-Méndez, A. (2024). Living labs for migrant health research: The challenge of cocreating research with migrant population and policy makers. *BMJ Global Health*, 9(8), e014795.
<https://doi.org/10.1136/bmjgh-2023-014795>
- Gray, L., Elgert, L., & WinklerPrins, A. (2020). Theorizing urban agriculture: North-south convergence. *Agriculture and Human Values*, 37(3), 869-883.
<https://doi.org/10.1007/s10460-020-10015-x>
- Joshi, N., & Wende, W. (2022). Physically apart but socially connected: Lessons in social resilience from community gardening during the COVID-19 pandemic. *Landscape and Urban Planning*, 223, 104418.
<https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2022.104418>
- Kanosvamhira, T. P., & Shade, M. D. (2025). Urban agriculture for environmentally just cities: The case of urban community gardens in Cape Town, *South Africa. Local Environment*, 30(1), 133-149.
<https://doi.org/10.1080/13549839.2024.2434757>

- Luetz, J. M., & Beaumont, S. (2019). Community gardening: Integrating social responsibility and sustainability in a higher education setting—A case study from Australia. *In Social Responsibility and Sustainability: How Businesses and Organizations Can Operate in a Sustainable and Socially Responsible Way* (pp. 493-519). Springer.
- Omidvari, S., & Basouli, M. (2022). An analysis of the formal typology of sunken courtyards in the Central Plateau of Iran; Case study: Traditional houses of Yazd. *Iranian Islamic City Studies*, 12(44), 29-46.
- Onyango, E., Mori, K., Jirel, B., & Otoadese, D. (2025). The food (in)security and mental health nexus in high-risk immigrant populations in middle-and high-income countries: A scoping review. *Social Science & Medicine*, 380, 118185. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2025.118185>
- Polit, D. F., & Beck, C. T. (2006). The content validity index: Are you sure you know what's being reported? Critique and recommendations. *Research in Nursing & Health*, 29(5), 489-497. <https://doi.org/10.1002/nur.20147>
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. Simon & Schuster.
- Ramburn, T. T., Wu, Y. M., & Kronick, R. (2023). Community gardens as psychosocial interventions for refugees and migrants: A narrative review. *International Journal of Migration, Health and Social Care*, 19(2), 122-141. <https://doi.org/10.1108/IJMHSC-09-2022-0095>
- Taguchi, M., & Santini, G. (2019). Urban agriculture in the Global North & South: A perspective from FAO. *Field Actions Science Reports*, (Special Issue 20), 12-17.
- Tajuddin, N., & Dąbrowski, M. (2021). Enabling socio-ecological resilience in the global south: Insights from Chennai, India. *Sustainability*, 13(19), 10522. <https://doi.org/10.3390/su131910522>
- Wu, Q., Ge, T., Emond, A., Foster, K., Gatt, J. M., Hadfield, K., Mason-Jones, A. J., Reid, S., Theron, L., & Ungar, M. (2018). Acculturation, resilience, and the mental health of migrant youth: A cross-country comparative study. *Public Health*, 162, 63-70. <https://doi.org/10.1016/j.puhe.2018.05.006>
- Zanotti, L., Ma, Z., Johnson, J. L., Johnson, D. R., Yu, D. J., Burnham, M., & Carothers, C. (2020). Sustainability, resilience, adaptation, and transformation: Tensions and plural approaches. *Ecology and Society*, 25(3), 4. <https://doi.org/10.5751/ES-11642-250304>
- Zhang, Y., Long, H., Ma, L., Tu, S., Liao, L., Chen, K., & Xu, Z. (2019). How does the community resilience of urban village response to the government-led redevelopment? A case study of Tangjialing village in Beijing. *Cities*, 95, 102396. <https://doi.org/10.1016/j.cities.2019.102396>

- Fasihi, H. A., & Parizadi, T. (2023). Physical-social pathology of Tehran's historical context with a resilience approach. *Earth Science Research*, 14(1), 119-133.
<https://doi.org/10.48308/esrj.2023.103111> [In Persian]
- Ghahremani, V., & Nouri, A. (2025). Urban agriculture and its role in environmental resilience. *Journal of Environment and Development*, 15(29), 65-74.
<https://doi.org/10.22034/eiat.2025.230834> [In Persian]
- Gholipour, Y. (2022). Explaining the impact pattern of urban resilience capacity on food security of urban households during the coronavirus pandemic (Case study: Masal city). *Geography and Environmental Hazards*, 11(3), 311-333.
<https://doi.org/10.22067/geoh.2022.74616.1150> [In Persian]
- Janzadeh, A. (2020). Factors affecting the migration of Afghans to Iran. *Journal of Politics*, 50(4), 1067-1092.
<https://doi.org/10.22059/jpq.2020.236450.1007089> [In Persian]
- Tahereh, N., & Maryam, A. (2021). Investigating the role of socio-cultural sustainability indicators in the development of public spaces (Case study: Khald-e Barin Park and Bagh-e Eram Street, Shiraz). *Journal of Urban Environmental Policy*, 1(4), 57-76.
<https://doi.org/10.22034/eiat.2025.230834> [In Persian]
- Zare, A., Rezaei, M., & Loghaei, H. (2019). Explaining the effective components on improving environmental quality in historical context of cities (Case study: historical context of Shiraz). *Journal of Research and Urban Planning*, 10(38), 1-12. <https://doi.org/10.22034/eiat.2025.230834> [In Persian]

استناد به این مقاله: محمدی، فرزاد و زندیه، مهدی. (۱۴۰۵). باغچه‌های اشتراکی محله‌ای و تاب‌آوری فرهنگی - اقتصادی مهاجران: تطبیق یزد و ملبورن، فصلنامه برنامه‌ریزی توسعه شهری و منطقه‌ای، ۱۱(۳۸)، ۵۱-۸۴.

Urban and Regional Development Planning is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.